

№ 79-80 (8341—8342) ● 1908 сыз от ыйын 18 күнэ, Суббота ● Сызаната—1 солк., 10 харчы

Абхазцах аймлабытын, аар тайфабытын ара-
хашаар аналлаах ойуур үлэштэрин үлэлэ-
рэнэтэрэ ордух сайынгы кэмнэ үкүүр: ойууру
аартан харыстайын, чолүгэр түһэрин, кэрдиллэ-
тэр онуларыгар саганы олоордуу, ойууру туһа-
ны быраабылатын хөнтүрөөдлааһын...

Залуустайры өйүүр халгаайыстыбата 1 мөл. 70 тың.,
тар сөри көрөр-истэр. Адыйах ахсаанинаах киһи
тар кырата суох. Итиннэ сэргэ тахсар уураахуу
аахтары толоруу эмнэ бириэмэҕэ, аадынаах
аахтарга наадыйар. Быстахтык ылаах, аадынаах
уураахуу экологиятын харыстыы, тубуна уу-
раах тахсар туар, Биһиги уураахуу алаас сирдээх-
таах доон айылбаабытыгар, уураахуу истиннаах, сү-
һүннэаарбыт эрийдээх биллэр. Биһиги истинна-
ах уураахуу, аадынаах, аахтарбытыбын таахыт
таахытыгар, уураахуу бириэмэҕэлэр.

президент М. Е. Николаев тайаадынан элбэрнай
ишэ саагаттан быһыллаах турар. Элбэччи сө-
һүөнүгэр, Мындаарайыга, Мырылаага күөх зона
километрынан атыттарга 17 километрынан олох-
сута. Итэ тытыаадыбат күөх өйүүү харыстаа-
а, ээлитин бариыбат сөрүккүт. Бары да билэрбит
дук өйүүү агардаа хараагы эрэ сыннаппат, тым-
сыттыммыт ырааа буолуута, уу-хаар тохтооһу-
нда бука барыта киинилин ыкса сибээстээх.

нийт саглаалаа ажлын, хаачьстыбата молтоон
у. Тугууга тунамалар мас букатын ажылаата
үрдүнүн бас-баттах кэрднн тохтообот, Сылга
үрдүнүн 120 тн. кубометр мас кэрдилэр.
инэ үдүүттамматасы эбэн кэбис. Дыннэр, майы
ныла толөбүрө букатын кыра, Онуоха эбнн сага
абыт Ойхур кодексатынан изиллэнннэ үгүс
латыгар — сэрнн кыттыылаахтарыгар, иибэдлннү-
к баанынай хаһаайыстыбедарга, о.д.а. элбэх чэл-
лэр киллэрлннннлэр.

Үн-харчы кырымчыга бийнэхэ эмнэ билээр, нутагзы ойуур ассоциацияһа кытта кыйгын уйум бодоллоомт сибирсент быһынна. Техникабыт эмнэ

молтох,—дээр 1987 сэлдээхтэй ойуур харьста-
 былан инспекторын үзэлдир Леонид Егорович
 Неустроев. Уруким курдук ойуур уотун умуруоруу-
 га дэону үмүт. Алар да кыайтарбат буолбут —
 тускулунан болуоххунуй? Баһаарга сымдэлччылары
 айыктылунан да хааччылар уустук.

Чайныг иддэг ордуудын бэрбээрхэлшир кыды-
лыбат, Онон мийн урлан кэрдн сн-бнр таагарыл-
ла турар. Дншгэр дсн бэйгэ тэрөөбүт аймгаларын
харыгтырта турунуо этэ буоллаа. Ойдоон-сааан
туран. Мааа суох хайдах шад буолуохнутуй? —
дншр Снбншрэдэи технологическай институту бүтэр-
бит, 1984 сыллаахтан лесничэйдншр Петр Снпрндо-
новнч Дьлчжовскай. Кнннлэр санааларыгар Чуран-
чытаады техучасток маастара Николай Петровнч Гу-
ляев эмкэ холбоһор. Манна дабаган эттэхэ, Петр
Снпрндоновнч бэс ийыгар Москвада буолбут лесни-
чэйдэр Бүтүн Россиятаады IV съездэрингэр, үс кннн-
лэх Сааа снрнн делегациятыгар кннрсэн, кыатан
кэлтэ.

Саман сайн кэрэг ойуур баһаарыттан абыоду-
бар. Бу күнэргэ улууса 6 ойуур баһаара турда.
Ойууру харыстааччылар онно тардылынылар, Уот
барыта үгүс өртө дьоннор бэйэбит дьаладайбытыт-
тан. Буруйдаахтары бука сатааһын, эппиэхкэ тар-
дым да улахан суолтаны ылобт. Сиргэ-уокка оттуу-
масты, сир асты, бултуу-алтын сымдааччылар
түс бэйэлэрэ эппиэттинэстээх буолуулара эрэ түгү
һит хамсатыан сөп. Онтон атын суол суох. Ойуур
барыбыт баайбыт, ону көдүүчүтээхтик, харыстабыл-
лаахтын туһанаахха. Ойуур тыабыт суутунуу ма-
лымр, уунан бычалыһа туолбут күөллэрбит көмүс
урсуһунара күнүгэ күлүмүрдүүллэр, хонуга сибэкки
дьэрэллэр. Бу тыыннаах аһаҕа баарын тухары би-
һиги баарбыт. Кини силиһэ хаттабына, көрө бэйэтэ
куура-хата көрүннүбүнэ, төрөөбүт түөлбөбит төһү-
бүгэ төлөһүмүө, саха улааҕай оҕоро ордолуһуо.

M. МИХАЙЛОВА.

**ҮӨРЭХХЭ, ҮРДҮККЭ
БАҢАТЫЙАН**

Выпускники орто анах, үрдүк үөрэх заведение-
дарыгар кирип экзаменнары туттарыылаара үгөн-
үөнү бира турар. Ол эрээри сорохтор хаймы-үйэ бы-
һарылланылар үөрөнэ барарга бэлэниһэллэр. Эссе
тас Саха Государственной университетиттан кэлэ-
һэр тестирование ыһыһытара. Оһо ордук ситиһи-
һэр сертификат ыһыһыттар дьоллоох Дьукускай
аһаан сертификат ыһыһыттар. Тьа хаһаайыстыбатын
уоракка студеныахтара. Тьа хаһаайыстыбатын
академиягар 9 ого үөрөннэ, киһилэртэ 4-рэ Ди-
ригисэди агроһокола выпускниктара. Академияга
барыта 60-ча ого туттарсан мистэ быһдыһыта.
ГХ Нерюнгригаагы филиалыгар 6, Алданаагы ме-
дичинска 4, тьа хаһаайыстыбатын специалиста-
аһаан бэлэниһэр колледжка 7 ого экзамены ситиһи-
һэр дохтук аһаан киридилэр. Ити үөрэх заведениелара
буи улууска бэйэлэрэ кэлэн экзаменнары туттулар.
Бу билиһити курдук сырыы-аһаан төлөбүрэ ыараабыт,
бу-харчы ырыымычкы кэмигэр үөрөннэ бадалаах
аһаанка даһаны, төрөһүттэргэ даһаны улахан чэп-
чэһинэ буолла. Кэлэр сылга бу даһаал өссө кэп-
чэһинэ буоллар эдэр дьон үөрэхтэнниллэригэр көмө-
лөөх буолуох эгэ.

Бу хатан — н. в. Нерсисовская аатынан Булүү-

ОБО СЫННЯЛАҢА

тэббиди худудиди экзаменни тутар комиссията улуус-
ка үлээли оларар. Алта мистебба 24 оро экзамен
туттарар.

Улаус үрдүнүн 13 пришкольный участкастар, 3 доруубуйаны чэбдигирдер, 3 дүрүгэтөн үерэтэр, эмнэ иттиччэ экологической, 10 производственной хайысхалаах уонна икки — «Кустук» экологической уонна «Дабаан» спортивной-республиканский лаабырдар үлэлиилээр. Итиннэ барыта 2067 ово сыһыаннаага, тубалаах үлээн дьарыктаннаага.

Улууc оёолоро итнн сэргэ күүх сайн үтү-ма-ны күннэрин республика тас өртүгэр атаарыахтара. Ол курдук, «Орленок» лаабырга 2, «Океанга» 6, рес-публикатаабы «Дьобур» лаабырга 18, «Үүвээйи» са-ха-немецкэй, Хамабаттатаабы саха-французскай уол-на эмнэ Хамабаттатаабы президент иһинэн үлэллир лаабырга иккилин оёо сынныаһыахтара. Улуустан биирднн оёо Сербияга уолна Алескада барар күтөн-калаахтар.

Биллэрийн курдук, билигшн үн-харчмь кэмчитинэн республикада былааннаммьт бары лаабырдар эриэ-дэхсн аһыллыбыт, үлэлиир буолбатахтар. Отгон би-лиги улууска дьоммут-сэргэбит өйөбүл буолан, бу дьыаланы наадалаах дийн өйөөн, уустук бопшуроос-тары көмөлөөн быһааран оҕолорбут туһалаахтык сынньанар буоллулар.

«СЮ» корр.

ДЬОКУУСКАВ. Бас мыйн 24 күнүттэн баймаңгы сулууснаттан куотунар уонна чаастарыттан бэйэлэрин көгүллэригэн барбыт дьонго амнистияны биллэрчн болдьобун өссө 6 мй уһатар туһунан Государственной дума уураада дьайар.

Бу уураах дайымтыгтар 1998 сэл бэс мийн 23 кү-
нүгэр дээрн маанык түбэлтэни таһаарыт дьон тү-
бөлэлэр.

Дьюкуускайдаагы гарнизон байланинч прокурор Валерий Акмурашов илтигизэрибитин, бэс ийиҥэр Саха сарин военкоматтара сулуусуҥа ыгырбыт 10 итинник киһитэ прокуратураҥа буруйун билиһин кэллэ. Канилэр олохторо номнуо септэҕэ ылыккы киирэн ээр. Ол эрэсэр көрдөбүлгэ сындыар өссө 40-ча киһи итинник быһаарылымы ылыһахтаах.

ДЬОКУУСКАЙ. Соторутааҕыта СР Материяльнай ресурса, атыы-эргиэн, транспорт уонна сибээс министэригэр итиннэ «Холбос» республикалар баһарылыаһыгар холбоһуктаах коллегиялара буола. Онон бюджет айгыһын уонна республика илин эгэр уонна илин улуустарын аһыан-уодунан хааччыйыы туһунан боллоруос көрдүһүнэ.

Материаллагдсан ресурс, атом-энергийн, транспорт уонна сибээс министриин баатаны солбуйааччы Елена Федорова мунньагы ыстырыгар бэлэттэбитинэни мунньагы ыстым быйылгы таһаары таһыы хаһаан ыстаалар да тытааһынаах буолбутунан быһаарыллар. Аһы-үлү адалыы механизмныи оҕоруохха наада. Ити туһугар Правительство хас биирдии улууска дыаала турутун чопчу билиэхтээх, сарнаас баарын туһунан шиформациялаах уонна улуустар дьаһалталаа таһаары аараларга анаан бөрүлүбүт үбүлүйдэх туһааңдалларын туһунан өйдөбүллээх буолуохтаах. Дьаһалталаар уонна улуус потреббистеэдарын өтүүттөөрө дестиниңэ.

Коллегияга улуустар дьаһалталара СР Директористотын 116 №-дээх «1998 сылга таһараны аҕалыны тэрийиш уонна үбүлээһин туһунан» уонна 181 №-дээх «1998 сылга аэиализааһын элэһэн бородууктатынан хааччыйыы туһунан» уураахтары бэлорууга туһуламмыт дьаһаллара ыһбатахтара бэлиэтэнэ. Министрество минннн ырытыта көрдөрбүтүн, аһы-эриэн тэриэтэлэрэ, сөрөбөр аһынан үөлүһүн хааччыйыыга эппэстээх улуустар дьаһалталарын аһараттара бу уураахтары бэлбэттэр. Ас үөл бэлэһэтэ өгөйүлүбэтэх, улуус аска-үөлүһүнаадыһытыр кээһэйэ уонна үбүлээһин источникы бэлэварылыбэтэх, аһалыах счекка үбү-харчыны киниһээһини ыһтылыбэтэх, дьаһалталар салыһыларыгар бэрэлиһит үп төһөрүлүбэт.

Үгүс улаус нийлэвэрлэлтийн «Холбоо» республика
сого ашиг-услын хаяг-ийн. Улаустар далаа
таларын барилдиг федеральнй фонда тэнг
рүлүхтэх үбүгэр улаустарын потребшествола
лар олүү нийлэвэрлэлтэ эшэ нэрлэ суох. О
эрээрн нийлэр төннөрбүт үлгэрэ тымн суолталаа
таблар далаа нийлэр дьарыстамат уонна үбү н
мгэр төннөрбүт коммерческой структураларга б
рилэр.

Министр Владимир Членов улаус дэлхяаталарыг татгалзаж, ялалтаа Правительстве уураахтарыг тодорхойлохтар шигьрда уонна сотору нэмтэн министрство ити мизетэтигэр хайдах олохууларыг барьибэрэсхэнэ дигэ. Кинч халаантан брдук эмсэхэлээбит Лесков уонна Кобозев улаустарыгар билимнэ-дүйүтүнэ кытта анаам-мийээн сийилин билсэртэ эттэ.

CHA.

«КОЛУКЭТЭН» АНСАМБЛЬ ИТАЛИЯНА КИТИ

Мугуудай авторскай оскуолатын үлэһи үлэһини «Колүкүчээ» оро үһүнэ, мугуудай коллектив «Сыллаах үлэтин үмүтүн» үлэһини — Тууһи мугууданан аан дундаагы фестивалга ытта бара чыһаһы.

Түүнийгтэй сэтгэлгээтэй илүүдэлд Үерэх миний
төгсгөлтэй бу баримтны нөлөөтэй үүдээтэй. Онон
үлгүүрүүт өдөр Төрөөтэй Николай Николаевич, Си
цева Елена Петровна, хореографтардаах, Иван
Елена Михайлович, салаллааччлалаах, Захаров Се
Афанасьевич, перендичиктаах өт мийн 12 күнүүт
Москвадтан Италийд кеттүээр. Онон тийнхөн «Вина
Россия — Италия» фестивалд кыттыахтара, онто
«Аусу» карнавалд Туниска бараа кыттан, сийн
ин кэлнэхтэрэ.

Бу барышта көмөлөснүт бары Мугудайтан төрүтүк садайааччыларга, нәһилик олохтоохторугар ба махталбытын тиердэбит.

В. И. ИВАНОВ

оскуола директора, СР үөрэбэринитин үтүөлээх үлэһитэ

А. Новгородов өбүгэлэрэ былыр-былыргаттан Куданса саагаттан, Үөһэй Бэйи саагаттан, Уруу-
ыттоҕо саагаттан, Ылырдаайы Бэйи саагаттан
дааны күстээх, модун санаалаах, эппитэрин
уунат, санаабыт санааларын толорон уунна то-
он бары тэйэр дьон эбиттэр. Итинни: дьон
дара С. А. Новгородов, эмис күстээх, модун
аах кийи буолан, революция, граждaнcкай са-
лааларын курдук ыар кэмгэ элбэх эрэи, мөһөн-
сөн, өлөрү түөрүүр суоһалары тобулан, саха-
тааскабай суругу-бичиги, үөрэхтээһини тарҕа-
т («Кэриэс тыһын кэбиһиэт» - буолун, кэрэмэ-
эрум!» РИА СС ЭЛНИ. 1992. Г. В. Попов «С.
Novгородов тургуттар» 125 с.).

Хуу Мухе Кудулу Байдал ачаас аригтыгтар өлөх дөн тугун этинэн-хаанынан билээн, буурбада хаай-тарнаа, муусаа быастарын адырхайын илэ көрөн, ол күтүр кууэтэр эрирдин аратын, ийэтин аата тэң-нэ тулуйын улааныта койуску суруйааччы. Кыра уолу арата муора чэлээн салгыныгтар ытанын айы-ныларыгтар адыа өлөддүрө, уолча сааныгтан булт атыгыгтар, муора аригтыгтар кинири хастыгтар, күнү-дыны, өтөр-сүрөр, кымыл-сүөл майгытынан си-билэллиргэ үнүбүтэ. Үсүтэй өлөрө-майгыга, үтүө санаада, айыныгас майгыга хайдахтаах курдук илти-мелэх санаатын сураа, арата бархасан үрөһүнүн-хастыгынан төбүсүн өстөн-иһинөх тылаарынан көл-

Сэмэн Тумат айымныларыаттан ага көлүмөңдү сү-
гүрүйүү, поруоннуут үтүө үлестөрүгөр ичингэри ыччаа-
нытын уһуйуу хабаана биллэр. Кини төрөөбүт лите-
ратуратын пропагандаһа, Оссо СГУ-га үөрэнэ сырыт-
тарына, Семён Петрович Данилов бөлүгүнүн көрөп,
санга түрүлгөн эрэр Н. А. Ойуунускай литературнай
музейыгар үлэниригэр сүбэлээбит. Ол туһунан В. А.
Протодьяконов-Кузнецкий маныык ахтыыта баар:
«...СГУ-ну бүтүрбүт Семён Попову (эдэр поэт Сэмэн
Туматы) научнай сотруднигынан ылымтык. Кини сүр-
дэх сайааза, биллэн-көрүүн баалаах, соруудагы то-

Этэсигэ буюу! Арызыйа сырдаатын айар аарыа
уолбүт Түмэнныт!

РФ үөрэгдиринтин түбүн
үзүүс бичуоттаах гражданин

P. CASBIDI

● М. П. ЕФИМОВ 80 САЛЫГА

ОДЪУЛУУН.

Иван ФЕДОТОВ.

● АТЫЛБА ХАРЫСТАБЫЛА

Аа-дугу сымдын, үөрә-нөт отонноон куннари т' бүкнүтүн умнар, дууналымын сынныанар тзыдыт' уһун кэмнэ туһанар кыдаапытыи хариастаары.

Елена МОРДОВСКАЯ.

